

PROTOCOL
SOCIALE
VEILIGHEID

Inleiding

Op onze school werken we met een preventieve positieve aanpak van gedrag. Wij geloven dat alles wat aandacht krijgt groeit. We willen een school zijn die uitgaat van het positieve bij leerlingen, ouders en team. We zijn trots op onze school en de wijze waarop wij omgaan met gedrag in de school. We willen een veilige school zijn waar met plezier geleerd wordt.

Missie

Op obs Henri Dunant maken leerkrachten het verschil. Wij zorgen er dus voor dat de kinderen les krijgen van en begeleid worden door toegewijde en deskundige leerkrachten. Daarnaast maken we gebruik van eigentijdse leermiddelen, leren we de kinderen 21^e eeuwse vaardigheden en bevorderen we actief burgerschap. Om goed te kunnen leren, moeten kinderen zich veilig voelen in hun leeromgeving. Daarom zorgen wij voor een positief pedagogisch klimaat, waarin kinderen de ruimte krijgen om zich ook op sociaal emotioneel gebied te ontwikkelen. We gaan uit van adaptief onderwijs en sluiten aan bij de basisbehoeften van elk kind te weten: relatie, autonomie en competentie.

Visie

De obs Henri Dunant wil een school zijn waar kinderen zich in een veilige omgeving op eigen niveau kunnen ontwikkelen, zodat zij een goede aansluiting hebben op het voortgezet onderwijs. We willen de kinderen (sociale) vaardigheden leren en laten groeien in zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid, zodat ze nu en in de toekomst in staat zijn op een volwaardige manier deel te nemen aan de samenleving.

Hieronder leest u ons volledige protocol.

Plan van aanpak tegen ongewenst gedrag / pesten op obs Henri Dunant

Vanaf 1 augustus 2015 moet elke school verplicht beschikken over een pestprotocol, waarin een structurele en schoolbrede aanpak voor pesten beschreven staat. In dit plan moet in ieder geval opgenomen worden dat de school:

- a. een anti-pestprogramma hanteert, dat voldoet aan de criteria van het ministerie;
- b. de sociale veiligheid van leerlingen op school monitort;
- c. er zorg voor draagt dat leerlingen, leraren en ouders een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon; en
- d. er zorg voor draagt dat bij een persoon tenminste de volgende taken zijn belegd:
 - het coördineren van het anti-pestbeleid, en
 - de belangenbehartiging in het kader van pesten.

De definitie van pesten

De Wetgeving Sociale Veiligheid op school (april 2014) definieert pesten als een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken:

- het is intentioneel
- het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats
- en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Er is sprake van pesten wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd schade ondervindt door bewust handelen van een of meerdere leerlingen. Er is hierbij een duidelijke daderrol en een slachtofferrol. Ook de rol van de 'meelopers' of omstanders wordt bij de pestpreventie binnen PBS wel heel belangrijk gevonden.

PBS als schoolbrede aanpak

Ongewenst gedrag/ pesten vraagt om meer dan een plan beschreven in een protocol, namelijk een positieve aanpak die in alle ruimtes en groepen, die met regelmaat aangeboden en onderhouden wordt. School behoort een veilige plek te zijn voor alle leerlingen. Pesten bedreigt dit uitgangspunt. De obs Henri Dunant heeft gekozen voor een aanpak waarbij het sociaal-emotioneel leren van de hele school de hoogste prioriteit krijgt, in plaats van alleen te focussen op een anti-pestprogramma in de groep.

Wij, het schoolteam van obs Henri Dunant, kiezen ervoor om te investeren in een stevig positief schoolsysteem, PBS (Positive Behavior Support), waarin ook het voorkomen van ongewenst gedrag/ pesten is opgenomen. Wij zetten pas een anti-pestprogramma in wanneer PBS niet voldoende blijkt te zijn voor een groep.

Wat is Positive Behavior Support (PBS)?

PBS is een geïntegreerde, schoolbrede en preventieve aanpak, gericht op alle leerlingen. Doel van dit systeem is om een veilig en positief schoolklimaat te creëren dat alle leerlingen in staat stelt om optimaal te profiteren van het geboden onderwijs. Om dit te bereiken maakt PBS gebruik van een combinatie van 'evidence based' interventies en strategieën, gericht op het versterken van gewenst gedrag en op het voorkomen van probleemgedrag.

Voor verreweg de meeste leerlingen biedt deze sociale omgeving voldoende basis om zich goed te kunnen richten op de lesstof en goede vorderingen te maken. Voor de 20% leerlingen die meer nodig heeft om ditzelfde doel te bereiken, zijn er aanvullende interventies beschikbaar, op school en bij de ketenpartners in zorg. Hierbij zijn de lijnen kort en de interventies complementair aan de wijze waarop in en om school met alle leerlingen wordt gewerkt. De ouders zijn partner in het expliciteren, aanleren en bekrachtigen van het gewenste gedrag. Bij de leerlingen die meer intensieve begeleiding nodig hebben, spelen ouders een centrale rol in deze begeleiding. Deze aanpak leidt voor alle leerlingen tot meer effectieve leertijd, een grotere taakgerichtheid van de leerlingen en minder verstoringen in de klas, wat weer leidt tot betere leerprestaties.

De kern van de PBS aanpak

De volgende zes elementen vormen samen het hart van de PBS-aanpak:

1. PBS staat voor een schoolbrede aanpak

PBS-scholen werken met een geïntegreerde methodiek voor het stimuleren van gewenst gedrag op school en het creëren van een positief schoolklimaat. De vaste onderdelen van het programma richten zich steeds op drie niveaus: de hele school, de afzonderlijke groepen en de individuele leerlingen. PBS is een methodiek met een 'paraplu-functie'. Algemeen bekende preventieprogramma's en methoden met vergelijkbare uitgangspunten (zoals bijvoorbeeld Kwink, Taakspel, Kanjertraining, de Vreedzame school en diverse Pestprogramma's) passen naadloos in de aanpak.

2. Preventie staat centraal

Scholen die aan de slag gaan met PBS voeren een preventief beleid binnen de school, gericht op het bevorderen van gewenst gedrag bij alle leerlingen. Daarnaast richt de methodiek zich op de behoeften van individuele leerlingen, met als doel alle leerlingen optimaal te laten profiteren van het geboden onderwijs.

3. PBS-scholen maken hun gedragsverwachtingen concreet, leren het gewenste gedrag aan en bekrachtigen dit gedrag systematisch

- De school stelt haar basiswaarden vast en vertaalt deze naar concreet gedrag.
- Gewenst gedrag wordt structureel aangeleerd, geoefend en herhaald. De wijze waarop dit gebeurt, staat beschreven in bijlage 1. Het aanspreken van kinderen op hun gedrag gebeurt ook volgens een afgesproken procedure. Deze procedure staat beschreven in bijlage 2.
- Gewenst gedrag wordt systematisch bekrachtigd.
- Er zijn duidelijk omschreven consequenties die volgen op het overtreden van gedragsregels. Dit staat beschreven in bijlage 3.

4. De PBS-school stuurt op data over het gedrag van de leerlingen

De school maakt actief gebruik van systematische gegevensverzameling. Om systematisch zicht en toezicht te houden op de ontwikkeling van leerlingen en vroegtijdig te kunnen ingrijpen bij problemen, hanteert de school o.a. een eigen incidentenregistratie.

5. Er is sprake van partnerschap met ouders en de ketenpartners

Het samenwerken met de ouders is een belangrijk onderdeel van de methodiek. De school ontwikkelt manieren om een positieve band met de ouders op te bouwen en met hen samen te werken vanuit gezamenlijke waarden en verwachtingen. Ouders worden d.m.v. nieuwsbrieven regelmatig geïnformeerd. Daarnaast richten PBS-scholen zich op korte lijnen met de zorg- en ketenpartners op het moment dat specifieke hulp nodig is voor leerlingen.

6. PBS wordt geborgd met een kwaliteitssysteem

Er is expliciete aandacht voor het borgen van de kwaliteit van de methodiek na implementatie. PBS staat beschreven in het jaarplan van het MT en wordt besproken in de bouwoverleggen en de MR.

Op deze manier werken wij als schoolteam van obs Henri Dunant systematisch en planmatig aan de competenties voor sociaal emotioneel leren. Het werken aan deze competenties dient schoolbreed door iedereen op school te gebeuren en niet in subgroepen of op individuele basis. Wij kiezen ervoor om binnen PBS al vanaf vier jaar regelmatig, enkele keren per jaar te werken met de Sociale veiligheidslessen.

Onze aanpak voor fysieke en psychische veiligheid van leerlingen op schoolbreed niveau:

Met PBS hebben wij op obs Henri Dunant tot doel een positief schoolklimaat te creëren waarin alle leerlingen en volwassenen zich veilig voelen, zowel fysiek als psychisch, waardoor zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wij gaan daarbij uit van de volgende waarden:

Veiligheid - Respect - Verantwoordelijkheid

Hieruit volgen algemene gedragsverwachtingen die wij hanteren. In bijlage 4 staat staan de gedragsverwachtingen voor de algemene ruimtes beschreven. Voor het aanleren danwel onderhouden van de gedragsverwachtingen volgen we de jaarplanning. In deze jaarplanning staat beschreven dat we de ene week aandacht hebben voor gedragsverwachtingen in de eigen klas en de andere week hebben we aandacht voor gedragsverwachtingen van algemene ruimtes. Ook staat hierin beschreven wanneer het PBS-team en de KinderRaad bijeenkomen voor overleg. (In beide gevallen is dat 5 keer per schooljaar.)

Voor de aanpak van gedrag dat door teamleden als opvallend wordt gezien, gaan data gestuurd te werk. Dat houdt in dat we klein en groot probleem gedrag registreren. De uitkomsten worden door het PBS-team verwerkt en de aanpak die daarop nodig besproken. Dit item staat elk bouwoverleg op de agenda.

Basiselementen die wij schoolbreed belangrijk vinden m.b.t. fysieke en psychische veiligheid zijn:

- Een schoolklimaat creëren waarin pesten door het complete team eenduidig als ongewenst gedrag wordt aangemerkt.
- Onderschrijven dat ook toeschouwers (omstanders) en ‘mede-weters’ een belangrijke rol in het pestproces vervullen.
- Onderkennen dat er voor zowel slachtoffer als dader hulp geboden moet worden.

Hoe ziet onze Pestpreventie binnen PBS eruit?

Met alle leerlingen en groepen nemen we de waarden en daaruit voortvloeiende gedragsverwachtingen van de school door bij de start van het schooljaar. Deze worden behalve uitvoerig besproken, ook met alle leerlingen geoefend. Zo weten de leerlingen welk gewenst gedrag van hen verwacht wordt, in welke ruimte en deze gedragsverwachtingen zijn in die ruimte ook zichtbaar. Gedurende het schooljaar wordt positief sociaal gedrag extra bekrachtigd door complimenten en het beloningssysteem, op onze school is dit in de vorm van muntjes. Op de PBS-jaarkalender staat beschreven in welke periodes van het schooljaar het beloningssysteem wordt gebruikt. In bijlage 5 staat de werkwijze van het beloningssysteem beschreven. Kernelement hierbij is dat alle leerlingen het verschil tussen respectvol en respectloos gedrag weten!

De samenwerking met ouders

Een goede samenwerking met ouders is een essentieel onderdeel van PBS en pestpreventie. Alle ouders van de leerlingen van o.b.s. Henri Dunant worden geïnformeerd over de pestpreventie aanpak. Alle ouders worden ingelicht op de informatieavond en ook via de website van de school en de schoolgids. Daarbij krijgen zij ook advies over hoe om te gaan met pesten en op welke manier zij hun kind het beste kunnen benaderen.

Ouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van ongewenst gedrag/ pestgedrag. Wanneer zij signalen zien van pestgedrag bij hun kind (als slachtoffer dan wel dader) kunnen zij dit altijd melden bij de leerkracht van hun kind, bij de intern begeleider of directeur.

Wanneer een interventie op het gebied van pestpreventie nodig is zullen ouders hier altijd van op de hoogte worden gesteld. In een gesprek wordt aangegeven welke interventie ingezet wordt en worden afspraken gemaakt over de manier waarop de ouders hun kind het beste kunnen begeleiden en reageren.

De vertrouwenspersoon

Wanneer ouders zorg hebben rondom hun kind kunnen zij vanzelfsprekend altijd terecht bij de groepsleerkracht. Mochten ouders in vertrouwen een gesprek willen over hun kind kunnen zij terecht bij de directeur van onze school. Leerlingen kunnen bij de vertrouwenspersoon (Angela Klinkien) terecht, maar mogen ook een andere leerkracht kiezen voor een vertrouwelijk gesprek.

De coördinatie van SWPBS en sociale veiligheid

Het gehele systeem van SWPBS wordt op een school begeleid en gecoördineerd door het PBS-team van onze school. De coördinator van deze werkgroep is Angela Klinkien, naast het coördineren van het gehele PBS-proces, verantwoordelijk voor het coördineren van het anti-pestbeleid van onze school zoals beschreven in dit beleidsplan. De directie van de school Irma Valk en de Intern begeleider Angela Klinkien zijn verantwoordelijk voor de belangenbehartiging in het kader van pesten.

Het programma Sociale veiligheid

Bij het onderdeel pestpreventie binnen SWPBS hoort een lessenserie. In Sociale veiligheidslessen wordt ongewenst gedrag/ pestgedrag vergeleken met een brandende kaars. Net als de kaars zuurstof nodig heeft, heeft ongewenst gedrag/ pestgedrag aandacht nodig om aan te houden. De Sociale veiligheidslessen sluiten naadloos aan bij de interventies op het eerste, groene niveau van de PBS-piramide, welke in het PBS-plan van onze school staan omschreven. Met deze preventieve pestaanpak leren wij alle leerlingen hoe de aandacht van pestgedrag weggehaald kan worden, door een driestappenreactie: het gebruik van een stopsignaal, weglopen en praten met een volwassene. Deze interventie wordt niet alleen aangeleerd, maar ook geoefend en bekrachtigd. In dit hoofdstuk vindt u een beschrijving van de manier waarop deze pestpreventie binnen onze school is geïmplementeerd.

De Sociale veiligheidslessen bestaan uit vaste lessen welke voor elke bouw zijn uitgewerkt. Hierin wordt de reactieketen 'stop, loop, praat' aangeleerd en geoefend met de hele klas. Er is daarbij aandacht voor het weghalen van de aandacht voor pesten.

De leerlingen leren ook hoe zij moeten reageren wanneer tegen hen 'Stop' gezegd wordt door een ander. Er wordt geoefend met specifieke situaties waarin deze procedure wel of juist niet gepast is.

Door veel met de leerlingen te oefenen willen wij bereiken dat de reactieketen een automatisme voor hen wordt. Voor de hogere groepen is er een extra les, specifiek gericht op pesten via de social media. Daarnaast maken de groepen 7 en 8 gebruik van het Spijtproject en WhatsHappy. Ook nodigen we externen als Bureau Halt en de Kindertelefoon uit voor een gastles.

De Stop – Loop – Praat routine

Pestpreventie in het groene basisniveau van PBS gaat uit van drie stappen als reactie op pesten: 'stop', 'loop weg' en 'praat'. Met het team is afgestemd welk gebaar we daarbij hanteren.

Bij 'Stop' wordt een handgebaar gebruikt waarbij de hand op borsthoogte wordt gehouden en de vingers recht omhoog gestrekt zijn. Daarbij wordt de adem laag gebracht en stevig 'Stop' gezegd. De leerlingen leren in de pestpreventielessen hoe zij dit kunnen doen. Er wordt aandacht besteed aan stevig staan, stevig stop zeggen en het goede handgebaar.

Wanneer dit niet het gewenste effect heeft en het pesten gaat door, leren we de leerlingen door te gaan naar de tweede stap: 'loop'. Daarbij is het vooral de bedoeling de aandacht voor het pesten weg te halen, net als de kaars waar geen zuurstof meer voor is, zodat het pestgedrag stopt. We leren de leerlingen stevig staan, met de adem in hun buik, kin is recht naar voren, borst ietsje vooruit, schouders ontspannen laten hangen en armen ontspannen laten mee zwaaien. De leerling kijkt zelfverzekerd naar de ander, stapt gecentreerd weg, blijft de ander aankijken en zodra de ander uit het gezichtsveld is, lopen ze weg. Mocht blijken dat het pesten niet stopt, dan is de derde reactie: 'praat' van toepassing. De leerling gaat dan naar een volwassene toe en vraagt om hulp voor het oplossen van het probleem.

Degene die ongewenst gedrag vertoont kent deze drie stappen stop-loop-praat ook en heeft dus twee keuzemomenten om er voor te kiezen zelf te stoppen, gaat de leerling door totdat de ander leerling naar de leerkracht stapt en praat, dan is dit grensoverschrijdend gedrag.

Medeleerlingen hebben ook een verantwoordelijkheid als toeschouwer. Volgens dezelfde routine stop-loop-praat ondersteunt de toeschouwer de 'gepeste' leerling. Ook de toeschouwer kan de leerling steunen door ook 'stop' te roepen, vervolgens indien nodig met de 'gepeste leerling' mee uit de situatie te lopen en zelfs uiteindelijk mee naar de leerkracht te gaan om te praten.

De toeschouwer, de omstander, heeft een steunende rol, die in dit proces erg belangrijk is.

De woorden 'pester' en 'gepeste' zetten we hier tussen haakjes. Wij benoemen dit gedrag en degene die het uitvoert niet als zodanig. Wij hanteren het motto: 'Alles wat je aandacht geeft, groeit'. Dus als wij als leraren veelvuldig het woord pesten noemen schenken we aandacht aan wat we juist niet willen zien.

PBS schenkt aandacht aan gedrag wat we juist wel willen zien, positief gedrag wordt daarom beloond: een goede stop-loop-praat routine, je medeleerling ondersteunen als toeschouwer, op tijd stoppen met ongewenst gedrag is op onze school een compliment waard! In de pestpreventielessen wordt niet gesproken over pesten, maar over niet respectvol of ongewenst gedrag.

Actief toezicht houden

Actief toezicht houden is binnen PBS een belangrijk item. Hoe houden wij in vrije ruimtes actief toezicht om gewenst gedrag te laten groeien en om ongewenst gedrag te verminderen en snel te stoppen?

Toezichthouders spelen een belangrijke rol in de effectiviteit van het onderdeel pestpreventie binnen PBS. Als wij actief toezien op het toepassen van geleerde waarden, gedragsverwachtingen en routines door leerlingen wordt het geleerde beter geautomatiseerd in het dagelijks gedrag van de leerlingen. Alle teamleden hanteren hierbij de volgende procedures:

- Het waarschuwen van leerlingen om incidenten te voorkomen (geven van reminders);
- Het geregeld bekrachtigen van leerlingen die op de juiste manier reageren en zich aan de waarde respect houden;
- Het consequent reageren op meldingen van pestgedrag en het herhalen van de gedragslessen bij ongewenst gedrag.

Jaarlijks wordt een teambijeenkomst gewijd aan het herhalen aan deze afgesproken procedures.

Procedures voor teamleden:

- Bekrachtigen van gewenst gedrag binnen Sociale veiligheid PBS

Binnen de pestpreventie is het belangrijk alert te zijn op voorbeelden van goed gedrag. Door de pogingen van leerlingen bij het juist gebruiken van 'stop-loop-praat' te signaleren kunnen we ervoor zorgen dat gewenst gedrag en het inzetten van 'stop-loop-praat' een vaste gewoonte wordt. Daarnaast is het bekrachtigen van gedrag passend bij de basiswaarden en gedragsverwachtingen van onze school, zoals hierboven beschreven, een essentieel onderdeel van PBS ter voorkoming van pestgedrag. Met name leerlingen die bekend zijn met ongewenst (pest)gedrag, zijn minder geneigd een nieuwe manier van reageren uit te proberen. Vooral deze leerlingen zullen beloond moeten worden voor elke poging in de goede richting.

- Het geven van reminders aan leerlingen om incidenten te voorkomen

Het is van belang dat leerlingen die nog moeite hebben met de stop-loop-praatroutine er tussendoor aan herinnerd worden welke reactie van hen verwacht wordt. Dit geldt voor zowel degene die ongewenst gedrag vertoont als degene die last heeft van ongewenst gedrag van de ander.

Aan het begin van niet-klas gebonden situaties (pauzes en dergelijke) herinnert de leerkracht deze leerlingen aan hoe hij of zij moet reageren op pestgedrag of hoe hij of zij moet reageren op een stopsignaal. Aan het einde van deze vrije situatie praat de leerkracht weer kort met deze leerlingen om te bevragen hoe het ging en te bekrachtigen voor wat gelukt is.

- Reageren op meldingen van pestgedrag

Wanneer door leerkrachten gesignaleerd wordt dat leerlingen zich niet aan de schoolafspraken houden wordt hier direct en consequent op gereageerd volgens de reactieprocedure pestpreventie. Zoveel mogelijk wordt geprobeerd hiermee incidenten te voorkomen.

De volgende specifieke manier van reageren wordt schoolbreed ingezet:

Stap 1: Bekrachtig de leerling voor het melden van het pestgedrag ('Ik ben blij dat je het mij verteld hebt'.)

Stap 2: Vraag naar wie, waar en wanneer.

Stap 3: Zorg voor de veiligheid van de leerling.

Gaat het pesten nog steeds door?

Loopt de leerling die dit meldt risico?

Is hij of zij bang voor wraak?

Wat heeft de leerling nodig om zich veilig te voelen?

Hoe ernstig is de situatie?

Stap 4: Vraag aan de leerling: 'Heb je tegen de pester 'stop' gezegd?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)

Stap 5: Vraag de leerling: 'Ben je weggelopen van het pestgedrag?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)

Wanneer de melder de stop en/ of looproutine niet gedaan blijkt te hebben wordt extra geoefend met de leerling.

De volwassene gaat onderstaande interactie aan met degene die ongewenst (pest)gedrag heeft vertoond tegen een andere leerling:

Stap 1: Geef de leerling eerst een positieve reactie voor het willen bespreken van het pestgedrag (bijvoorbeeld: 'Bedankt dat je er met mij over wilt praten'.)

Stap 2: Vraag: 'Heeft..... tegen jou gezegd dat je moest stoppen'?

Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd'?

Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.

Stap 3: Vraag: 'Liep weg'?

Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd'?

Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.

Vervolgens wordt de driestappenreactie extra geoefend. Hoe vaak dit geoefend moet worden, hangt af van de ernst en de frequentie van het pestgedrag.

- Aanpak in geval van pesten

Wanneer zich op school pesten voordoet, hanteren wij een eenduidige aanpak gericht op alle betrokken partijen. Deze aanpak is voor alle leerlingen transparant, ook al blijkt dit voor de meeste leerlingen gedurende hun hele schoolloopbaan nooit nodig te zijn.

Belangrijk in de aanpak van het pesten vinden wij het dat er verbinding blijft bestaan tussen alle betrokkenen. Daartoe stellen wij ouders meteen op de hoogte bij een eerste incident. Van dit gesprek wordt een aantekening in Parnassys (administratiesysteem) gemaakt.

Wij willen vermijden dat leerlingen ingedeeld worden in groepen: pesters, meelopers of slachtoffers. Wij wijzen deze leerlingen niet af, alleen het ongewenst gedrag dat bij pesten hoort wijzen wij af. Onze pedagogische aanpak is een oplossingsgerichte aanpak waarbij het positief aandacht geven aan álle leerlingen centraal staat. Een basisbehoefte van alle leerlingen is de behoefte erbij te horen. Daarom wordt er binnen PBS op obs Henri Dunant veel aandacht besteed aan de groepsvorming en het groepsklimaat. Nog voor de zomervakantie stellen de leerkrachten een Plan Groepsvorming op. Hierin beschrijven de leerkrachten hoe de aanpak vanaf de 1^e schooldag tot de herfstvakantie eruit gaat zien. Het format Plan Groepsvorming staat in bijlage 6.

Komt pesten tóch voor, dan zijn er de volgende maatregelen:

- Wanneer pestgedrag zich voordoet op het schoolplein of in een andere algemene ruimte van de school geeft de pleindienst of toezichthouder dit door aan de groepsleerkracht van de betreffende leerling(en). De leerkrachten nemen vroegtijdig contact op met ouders bij incidenten;
- De leerkracht herhaalt de gedragslessen van de stop-loop-praatreactie met de leerlingen;
- De leerkracht geeft de leerlingen reminders voor iedere vrije situatie de week volgend op het incident;
- Voor de leerling(en) die herhaaldelijk blijven opvallen, kan een gedragsfunctieanalyse gemaakt worden. Vervolgens wordt een plan van aanpak bepaald, gericht op het veranderen van de functie van het gedrag en het versterken van de sociale vaardigheden (een gele of rode interventie binnen SWPBS). De gedragsfunctieanalyse staat beschreven in bijlage 7.
- Wanneer er sprake is van pesten binnen een groep en de groene basis van de reactieketen biedt onvoldoende uitkomst, dan kan gekozen worden voor een Steungroepaanpak. Bij deze oplossingsgerichte Steungroepaanpak worden ook medeleerlingen ingezet om de fysieke en psychische veiligheid van de gepeste leerling te ondersteunen. Pesten wordt door de Steungroepaanpak op een, voor alle betrokkenen, veilige manier opgelost. Tevens leert deze aanpak de leerlingen om op een andere manier om te gaan met conflicten. Uitgangspunt hierbij is dat het versterken van de gehele groep op sociaal gebied beter helpt dan straffen.
- Een herstelgesprek: Bij een (ernstig) pestincident kan een herstelgesprek nodig zijn. Kern van het herstellen is het feit dat pesten iets beschadigt, relationeel en/of materieel. Het biedt de 'pester' de kans de schade te herstellen. En er worden sluitende afspraken gemaakt om pesten voor de toekomst te voorkomen. Een herstelgesprek kan ook plaatsvinden nadat er een consequentie is uitgedeeld.

Het monitoren van de sociale veiligheid van onze leerlingen

De sociale veiligheid van onze leerlingen volgen wij door jaarlijks de ZIEN!-vragenlijst af te nemen in oktober en in mei. Daarnaast maken de leerkrachten een sociogram. Voor de kinderen van de groepen 5 t/m 8 is een ZIEN!-leerlingenvragenlijst beschikbaar. Deze lijst wordt ook in oktober en in mei door de kinderen ingevuld. Een aantal stellingen is gericht op pestgedrag en pestbeleving.

De Intern Begeleider maakt van alle ZIEN!-groepsoverzichten ook een schoolbrede analyse per schooljaar. De leerlingen van groep 5 t/m 8 vullen ook nog 2- jaarlijks een digitale quick scan sociale veiligheid in binnen ons kwaliteitszorgsysteem WMK. De ouders en leerkrachten vullen deze quick scan een keer per 4 jaar in. De uitkomsten worden in het team besproken en eventuele verbeterpunten worden in het jaarplan opgenomen.

Het monitoren van Pestpreventie PBS

Het pestpreventie programma van PBS voorziet in een Follow-up. Dit is een instrument dat bedoeld is voor het evalueren van de pestpreventie en waarmee nagegaan kan worden hoe effectief deze is. Met deze informatie kan het programma waar nodig aangepast en verbeterd worden, zodat een zo effectief mogelijke interventie ontstaat.

Voor het monitoren van de sociale veiligheid nemen we jaarlijks de VEMO (veiligheidsmonitor) af en tweemaal per schooljaar de vragenlijsten van ZIEN! De leerlingen van de groepen 5 t/m 8 vullen een leerlingenvragenlijst in. Deze uitkomsten worden gedeeld met Inspectie. Deze vragenlijst geeft jaarlijks inzicht in de stand van zaken rondom PBS in school en biedt aanleiding tot het stellen van de jaarlijkse doelen voor PBS in onze school.

De opbrengsten van de VEMO en ZIEN! worden met het MT en met het team besproken en waar nodig worden er acties opgezet. Voor de opbrengsten van ZIEN! in kaart te brengen gebruiken we het format schoolgemiddelden en het format schoolgemiddelde van de sociale opbrengsten (zie bijlage 8). Deze laatste wordt ook gedeeld met inspectie. Dit gebeurt automatisch via Parnassys. In het jaarplan staat beschreven hoe er op obs Henri Dunant gewerkt wordt aan sociale veiligheid, burgerschap, de sociaal-emotionele ontwikkeling en wat hiervan de opbrengsten zijn.

Tot slot

Het blijft van groot belang dat wij, obs Henri Dunant samen met de ouders en de leerlingen blijven werken aan het optimaliseren van onze schoolbrede klimaat.

Binnen de gouden driehoek ouders-leerling-school dienen we allen eenzelfde doel: dat álle leerlingen zich veilig voelen op school en zich optimaal kunnen ontwikkelen, zowel thuis als op school tot sociaal competente persoonlijkheden.

Hand-out Leeg lesformulier

1= Goed voorbeeld

Groep voorbereiden	
'Modellen'	
Nabespreken	

2= Fout voorbeeld (doet de leerkracht altijd zelf!)

Groep voorbereiden	
Fout voordoen	
Nabespreken	

3= Goed voorbeeld

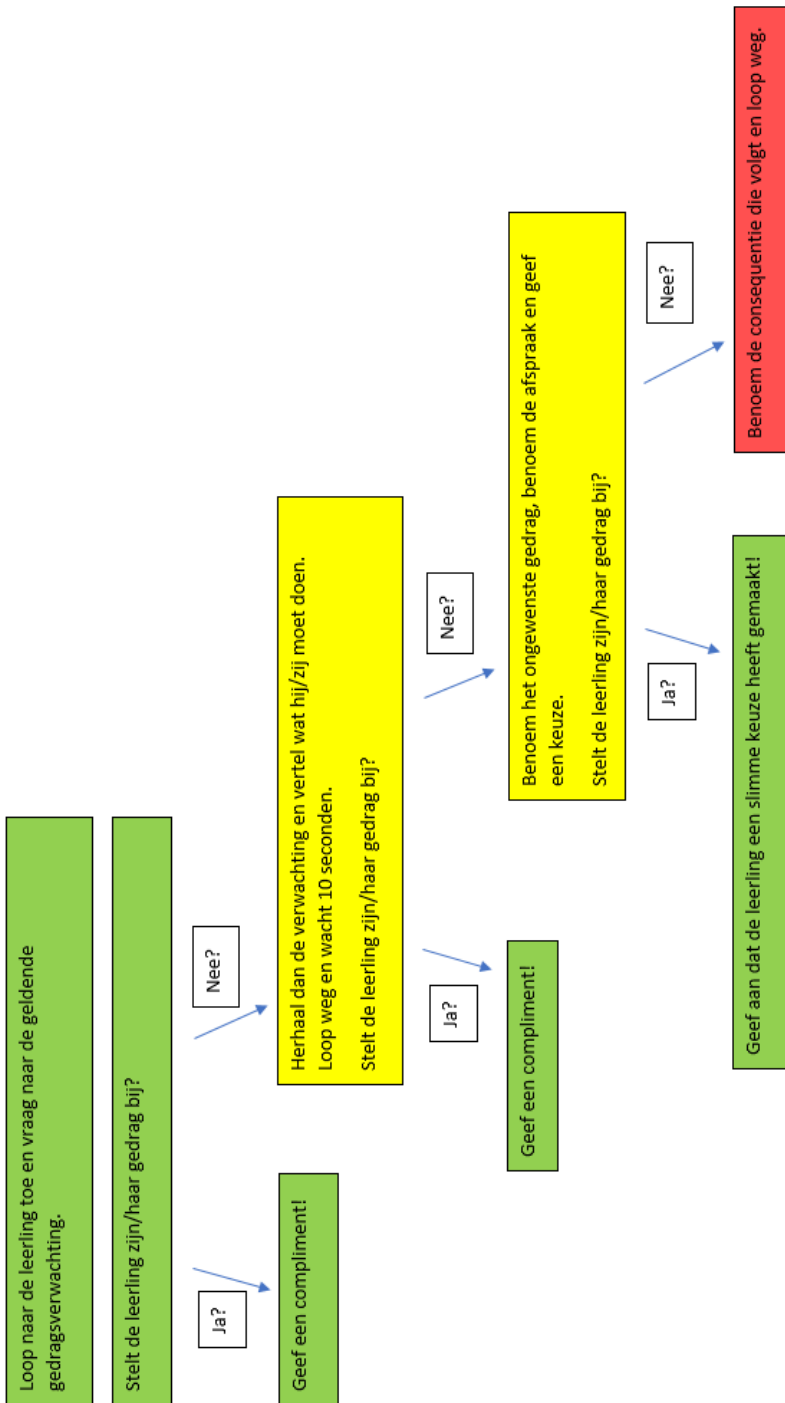
Groep voorbereiden	
'Modellen'	
Nabespreken	

4 = Leerlingen oefenen

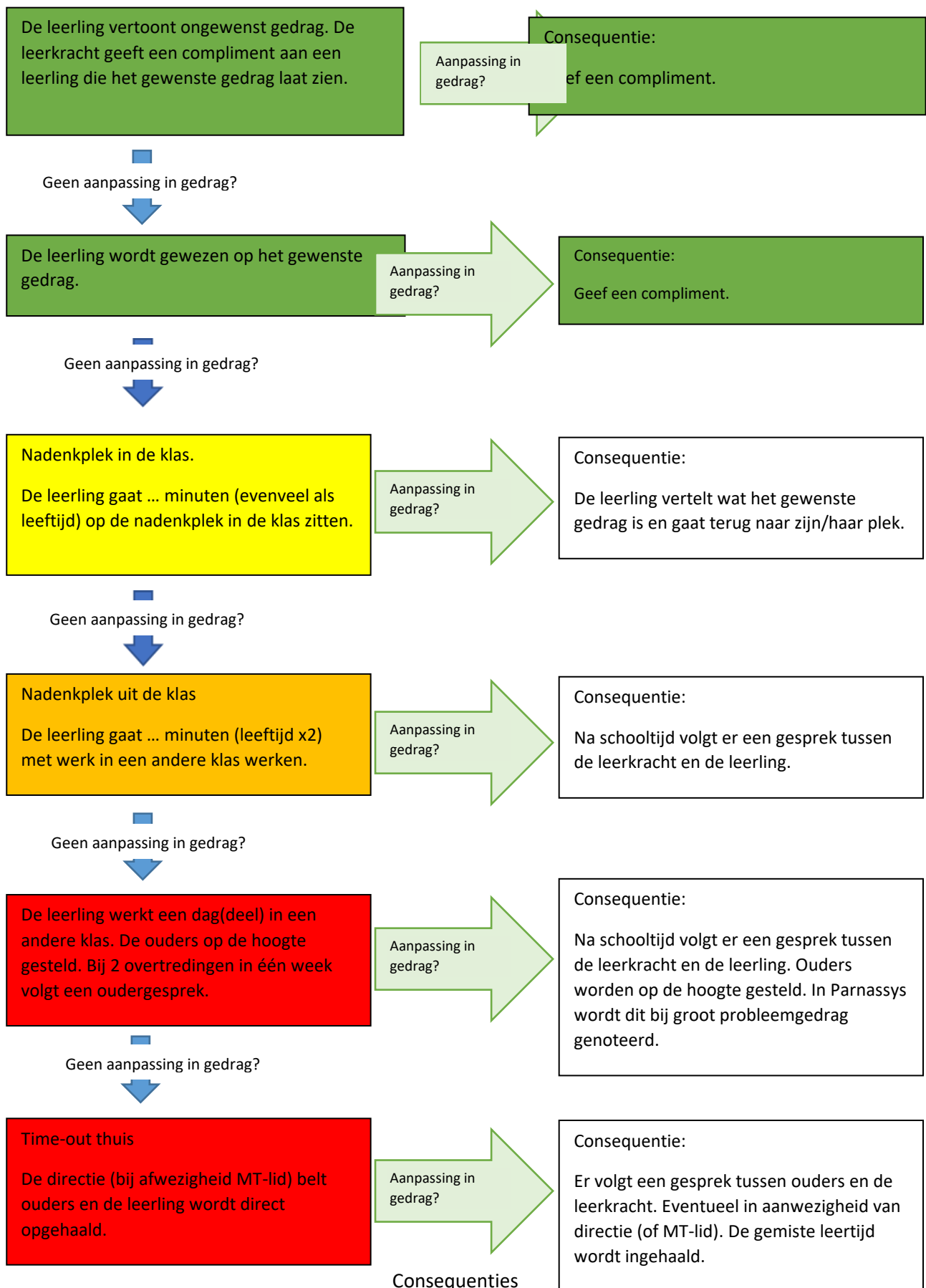
Groep voorbereiden	
Kind doet het op de juiste wijze voor	
Nabespreken	

De Reactieprocedure

Een interventie bij ongewenst gedrag/kleine overtredingen

Reactieprocedure o.b.s. Henri Dunant

probleemgedrag:

- Time-out op een nadenkplek

- Time-out in een andere klas
- Geen deelname aan een (groeps-)activiteit
- Na schooltijd werk maken
- Gewenst gedrag laten opschrijven
- Invulling leerkracht

Het ontzeggen van de pauzes en de gymlessen worden in principe niet opgenomen in deze consequenties. Bij uitzondering kan daar wel voor worden gekozen.

1. Indien een leerling de gedragsregels overtreedt en daardoor een problematische situatie veroorzaakt, wordt deze leerling tijdelijk in een andere groep opgevangen. Dit is te beschouwen als een afkoelingsperiode. De groepsleerkracht bespreekt het voorval met de leerling en de ouders. De uitkomst van het gesprek is bepalend of er een sanctie volgt.
2. Wanneer het kind volhardt in het overtreden van de gedragsregels wordt een gele kaart uitgedeeld. Dit moet als een zeer ernstige waarschuwing beschouwd worden. De 'gele kaart' maakt zichtbaar dat er grenzen zijn overschreden. De ouders worden hierover altijd ingelicht.
3. Indien ondanks het uitdelen van een 'gele kaart' geen verbetering optreedt en het wangedrag leidt tot een onwerkbaar situatie voor medewerkers en overige leerlingen, vindt een externe time-out plaats. De ouders worden gebeld met het verzoek hun kind te komen halen. De dag daarop worden de ouders op de school uitgenodigd om vervolgafspraken te maken om herhaling te voorkomen. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd en aan de ouders en medewerkers verstrekt.
4. Leiden het uitdelen van de 'gele kaart' en de externe time-out nog niet tot verbetering, dan kan de school het bevoegd gezag verzoeken de leerling te schorsen. Een schorsing moet gezien worden als de allerlaatste waarschuwing.
5. Als het wangedrag na de schorsing aanhoudt, wordt de verwijderingsprocedure definitief in gang gezet.

Algemene ruimte Locatie: schoolplein		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
We spelen met elkaar.	We spelen op een veilige manier.	We houden rekening met een ander.
We luisteren naar de pleinwacht.	We houden onze handen en voeten thuis.	We houden ons aan de spelregels.
We gebruiken normale taal.		We lossen problemen met elkaar op.
		We stoppen met spelen als de bel gaat.

Algemene ruimte Locatie: fietsenstalling		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
Wij zetten onze fietsen rechtop in het rek/de rij.	Wij lopen aan de rechterkant van en naar de fietsenstalling.	Wij zorgen ervoor dat alle fietsen rechtop staan.
Wij houden onze handen en voeten bij onszelf.		Wij zorgen ervoor dat de fietsen op slot staan.

Algemene ruimte Locatie: gangen/ voorruimtes		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
Wij praten zachtjes.	Wij lopen rustig op de gang.	Wij hangen rustig onze spullen aan een haakje.
Wij geven elkaar ruimte.	Wij houden onze handen en voeten bij ons.	Wij laten alles netjes achter.
	Wij rapen op wat op de grond ligt.	

Algemene ruimte Locatie: trappen		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
Wij houden rekening met elkaar.	We lopen aan de rechterkant.	We lopen stil de trap op en af.
	We lopen veilig de trap op en af.	

Algemene ruimte Locatie: computerlokaal		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
We gaan voorzichtig met de apparatuur om.	We houden ons aan de afspraken.	Wij werken hier rustig.
Wij laten elkaar rustig werken.		We laten het lokaal netjes achter.

Algemene ruimte Locatie: zolder		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
We zorgen dat iedereen rustig kan werken.	We gebruiken de spullen op een juiste manier.	We laten de zolder netjes achter.

Algemene ruimte Locatie: toiletruimte		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
We gedragen ons zoals het hoort.	We wassen onze handen.	Wij laten de ruimte netjes achter.
		We houden rekening met het milieu.

Algemene ruimte Locatie: gymzaal/speellokaal		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
Wij gaan sportief met elkaar om.	We zitten alleen aan de materialen met toestemming van de meester/juf.	We houden ons aan de spelregels.
	We gebruiken de materialen op een veilige manier.	We laten de gymzaal netjes achter.

Algemene ruimte Locatie: kleedkamer		
(zelf) Respect	Veiligheid	Verantwoordelijkheid
Wij zorgen dat iedereen zich rustig om kan kleden.	Wij houden onze handen en voeten bij onszelf.	Wij laten de kleedkamer netjes achter.
We praten op een normale manier.		

Beloningssysteem:

Er staat wekelijks een gedragsverwachting centraal. Dit kan een algemene gedragsverwachting zijn, maar ook één die in de klas centraal staat. Gedurende het hele schooljaar kunnen kinderen muntjes verzamelen. Deze gaan in een spaarpijp. Wanneer deze vol is (100 muntjes) volgt er een groepsbeloning. De leerkracht en de kinderen bedenken deze met elkaar.

Uitwerking Plan Groepsvorming

**voor de periode
1e schooldag - herfstvakantie**

Format bedacht door Kees van Overveld

FORMING (kennismaking, oriëntatie)

Onderwijsbehoeften van de groep:

Ideeën voor activiteiten (*let op: loopt gedeeltelijk parallel met norming*)

- 1^e schooldag
 - Denk aan de inrichting van de klas.
 - Wie zit waar?

- Overige dagen week

Geschikte (prenten-)boeken

Geschikte liedjes/beeldmateriaal

NORMING (regels, waarden, gedragsverwachtingen, het stellen van de kaders)

Onderwijsbehoeften van de groep:

Ideeën voor activiteiten

- 1^e schooldag
- Week
- Week
- Week

Geschikte (prenten-)boeken

Geschikte liedjes/beeldmateriaal

STORMING (strijd om de invloed, hoe gaan we met elkaar om, pesten)

Onderwijsbehoeften van de groep

Ideeën voor activiteiten

- Week
- Week
- Week
- Week
- Week

Geschikte (prenten-)boeken

Geschikte liedjes/beeldmateriaal

Toelichting op het uitvoeren van de stappen van het GFA-GIP-protocol

Het GFA-GIP-protocol is ontworpen als leidraad voor het afnemen van een gedragsfunctieanalyse en het ontwerpen van het daarop van toepassing zijnde gedragsinterventieplan. Het protocol bestaat uit de volgende acht stappen:

1. Gesprek met de leraar en/of ouders en/of leerling
2. Stel een hypothetische verklaring op
3. Bepaal je vertrouwen in de hypothetische verklaring
4. Voer zo nodig observaties uit
5. Bevestig het vertrouwen in hypothese of pas deze aan
6. Bepaal de Route van tegenstrijdig gedrag
7. Stel een gedragsinterventieplan op
8. Maak een evaluatieplan

In het boek 'Gedragsfunctieanalyse' staan de stappen uitgebreid beschreven.

